

HOOFSTUK 9

OORDENKING VAN DIE TOEKOMSTIGE LEWE¹

Beproeving is gemik daarop dat gelowiges hulle liefde vir hierdie wêreld moet afsterf (Afdeling 1 - 2)

1. *Alles wat die mens bedink en doen, is wêreldgerig*

Deur watter soort verdrukking ons ook al geknel word, ons moet ons oë altyd rig op hierdie doel, naamlik dat ons daaraan gewoon moet word om die teenswoordige lewe te verag en daardeur tot nadenke oor die toekomstige lewe opgewek te word. Want God weet baie goed hoe 5 geneig ons van nature is tot dierlike liefde vir hierdie wêreld. Daarom wend hy die geskikste middel aan om ons daarvan weg te trek en ons traagheid te verdryf om te voorkom dat ons te vas aan hierdie liefde verknog raak. Daar is wel niemand onder ons wat nie graag die indruk OS 171 wil skep dat hy in sy hele lewensloop na die hemelse onsterflikheid 10 strewe en hom daarvoor inspan nie. Ons skaam ons trouens dat ons stomme diere in niks oortref nie. Hulle toestand sou niks slegter as ons s'n gewees het as ons nie die hoop op ewigheid na die dood gehad het nie. As jy trouens enigiemand se planne, sy belangstellings en daade ondersoek, sal jy daarin niks anders as die wêreld sien nie. Hieruit 15 ontstaan egter die onnoselheid dat ons verstand deur 'n ydele glans van rykdom, mag en ereposisies vasgevang en afgestomp word sodat dit nie verder kan kyk nie. Ook ons hart word so deur gierigheid, eersug en wellus beetgepak en verswaar dat dit nie hoër kan opstyg nie.

Kortom: die mens se siel is ten volle deur die verlokking van sy vlees ver- 20 strik en soek sy geluk op die aarde. Om hierdie euwel teen te gaan leer die Here sy kinders voortdurend met waarskuwings van ellendes oor die ydelheid van die teenswoordige lewe. Om dus te verhoed dat hulle vir hulleself 'n diep en rustige vrede op aarde belowe, laat Hy toe dat hulle telkens òf deur oorloë, oproer òf roof òf ander onregte verontrus of 25 aangeval word. Om te voorkom dat hulle met 'n te heftige begeerte na onbestendige en verganklike rykdom smag of 'n behae skep in rykdom wat hulle reeds besit, bring Hy hulle nou deur ballingskap, dan weer deur onvrugbaarheid van die grond, dan deur brand en dan op ander maniere tot gebrek of Hy hou hulle in elk geval in middelmatige 30 rykdom. Om te voorkom dat hulle die voordele van 'n huwelik te

¹ Vgl. o.a. Bohatec, J.: *Budé und Calvin*, 416 - 420.

vreedsaam geniet, sorg Hy dat hulle deur die gemeenheid van hulle vrouens gekwel word of deur 'n goddelose nageslag verneder word of deur kinderloosheid getref word.² As Hy hulle dan nog in al hierdie dinge genadiger is, stel Hy met siektes en gevare voor hulle oë hoe
 35 onbestendig en verganklik al die goed is wat aan sterflikheid onderworpe is, sodat hulle nogtans nie met dwase eer opswel of van selfvertroue jubel nie.

OC 524

Ons baat dus eers dan na behore by die tug van die kruis³ wanneer ons leer dat hierdie lewe onrustig, onstuimig, op ontelbare maniere bejam-
 40 merenswaardig en duidelik in geen opsig gelukkig is as dit op sigself geweeg word nie. Ons moet leer dat alles wat as voordele van hierdie lewe beskou word, onseker, kragteloos, ydel en vanweë baie kwaad wat daarmee vermeng is, bedorwe is. Terselfdertyd stel ons daaruit vas dat
 45 ons hier niks anders moet soek of ons hoop op niks anders as stryd moet vestig nie;⁴ dat ons ons oë na die hemel moet ophef wanneer ons aan die kroon dink. Ons moet dit immers so beskou: ons siel kan nooit ernstig die toekomstige lewe begeer en oordink tensy dit vooraf met veragting vir hierdie lewe deurtrek is nie.

2. *As God ons roep, moet ons die wêreld afskud en van harte oor die lewe hierna nadink*

Want tussen hierdie twee is daar nie 'n middeweg nie: òf hierdie wêreld moet vir ons waardeloos word òf dit moet ons met onbeheerste liefde daarvoor omknel en vashou. As ons daarom oor die ewigheid bekommerd is, moet ons ons noulettend daarop toelê om ons uit hierdie
 5 goddelose boeie los te woel. Omdat die teenswoordige lewe uiters baie verlokkinge het om ons te verlei en groot aanskoulikheid van bekoorlikheid, guns en aangenaamheid waarmee dit ons streel, is dit grootliks vir ons van belang dat ons herhaaldelik daarvan weggeroep word om nie deur sulke verleidings betower te word nie. Want wat, vra ek jou, sal
 10 gebeur as ons hier 'n onophoudelike toeloop van seëninge en geluk geniet, aangesien ons as gevolg van voortdurende prikkels van die kwaad nie in staat is om genoeg opgewek te word om oor die ellende van die lewe na te dink nie?

Dit is nie net aan geleerdes bekend dat die mens se lewe soos rook of

² Vgl. Augustinus, *De bono conjugali* (MPL 40:373 - 391; CSEL 41:187 - 221).

³ Vgl. *Inst.* 3.8.3 (Afr. vert. 3:899).

⁴ Calvyn maak feitlik deurgaans van die beeld van 'n soldaat gebruik om die stryd van gelowiges teen die aanslae van versoekings te skets. Vgl. o.a. sy briewe aan die hertog van Somerset *Ep.* 1085 (OC 13:65 e.v.); aan die hertogin van Navarre *Ep.* 3748 (OC 19:347 e.v.); aan Budé *Ep.* 919 (OC 12:541 e.v.); aan Franse gelowiges *Ep.* 931 (OC 12:560 e.v.); en aan de Falais *Ep.* 979 (OC 12:635 e.v.).

15 soos 'n skadu is nie,⁵ maar dit is ook vir die gewone mense 'n holruggeryde uitdrukking, en omdat hulle gesien het dat dit 'n tema is wat besonder nuttig is om te ken, het hulle dit met baie uitsonderlike uitdrukkings 'n geliefde onderwerp gemaak. Oor die algemeen is daar egter nie 'n onderwerp wat ons sorgeloser ondersoek of waaraan ons 20 minder gedagtig is nie. Want ons pak alles aan asof ons ons onsterflikheid hier op aarde beplan. As iemand begrawe word of as ons tussen grafte wandel, erken ek, filosofer ons pragtig oor die ydelheid van hierdie lewe, omdat 'n beeld van die dood dan voor ons oë opdoem. En tog doen ons dit nie eens altyd nie, want al die dinge gaan ons meesal 25 geen snars aan nie. Maar wanneer dit wel gebeur, duur ons filosofie net vir 'n oogwenk, en sodra ons wegdraai, verdwyn dit en laat selfs nie eens die geringste spoor dat ons daaraan gedink het nie.

Kortom: dit gaan verby soos applous in 'n teater wanneer mense iets aangenaams sien. Want ons vergeet nie alleen die dood nie maar ook dat 30 ons sterflik is, en net asof geen gerug in verband daarmee ons ooit bereik het nie, verval ons in 'n trae onbesorgdheid asof die wêreld onsterflik is. As iemand intussen vir ons die spreekwoord aframmel dat die mens 'n wese van net een dag is,⁶ erken ek dit wel, maar so dat ek nie die aandag daarop vestig dat die gedagte aan die ewigheid nietemin in 35 ons gemoedere gevestig bly nie. Wie sou dus ontken dat dit vir ons almal die moeite werd is, sê ek, nie om met woorde vermaan te word nie maar om met elke moontlike beproewing oortuig te word van die droewige toestand van ons lewe op aarde. Selfs as ons daarvan oortuig is, sien ons immers beswaarlik daarvan af om van 'n verdraaide en dwase bewonde- 40 ring vir hierdie wêreld te verstom net asof dit die laaste grens van alle seëninge inhou! As God dit nodig ag om ons te onderrig, is dit op ons

OC 525

Perspektief op die huidige lewe en die verband daarvan met die lewe bierna (Afdeling 3 - 6)

3. *Lewe op aarde getuig van God se goedheid en is bestem om gelowiges se saligheid te bevorder*

Gelowiges moet hulle egter daaraan gewoon maak om die huidige lewe op so 'n manier te verag dat hulle nie 'n afsku daarvan of

⁵ Vgl. Ps. 102:4, 12 (OC 32:62 - 63, 65 - 66).

⁶ *hominem animal esse τῶν ζῴων*; vgl. Plato, *Nomoi* 11.923 (LCL *Laws* 2:420); *Politeia* 10.617 (LCL *Republic* 2:506); Cicero, *Tusc. Disp.* 1.39.94 (LCL 112).

45 ondankbaarheid teenoor God verwek nie. Want al sou hierdie lewe ook
 vol eindelose ellendes wees, moet dit nogtans tereg onder die seëninge
 van God gereken word wat ons nie mag minag nie. As ons God se OS 173
 milddadigheid nie daarin herken nie, is ons alreeds skuldig aan groot
 ondankbaarheid teenoor God. Dit behoort trouens veral vir gelowiges 'n
 50 getuienis van God se goedgesindheid te wees, want dit is ten volle
 bestem om hulle saligheid te bevorder. Want voordat Hy die erfdeel van
 die ewige heerlikheid openlik aan ons toon, wil Hy met kleiner bewyse
 verklaar dat Hy ons Vader is. Die bewyse is die seëninge wat elke dag
 deur Hom aan ons gegee word. Aangesien hierdie lewe ons dus dien om
 55 God se goedertierenheid te verstaan, sal ons dan 'n afkeer daarin
 ontwikkel net asof dit g'n greintjie goeds inhou nie? Ons moet dus die
 gevoel en gesindheid aankweek om die lewe self onder die gawes van
 God se goedertierenheid te stel, wat ons glad nie mag weier nie. Want as
 Skrifgetuienis daarvoor nog sou ontbreek - en daarvan is daar baie en
 60 baie duidelike getuienisse -, spoor die natuur self ons aan om die Here
 te dank dat Hy ons in die lewenslig gebring het, dat Hy ons veroorloof
 om dit te gebruik en dat Hy ons al die hulp skenk wat nodig is om dit te
 bewaar. En 'n baie belangriker rede is as ons daarvoor nadink dat ons in 'n
 sekere sin in die lewe vir die heerlikheid van sy hemelse koninkryk
 65 voorberei word. Want die Here het dit so beskik dat die wat eenmaal in
 die hemel bekroon moet word, eers op die aarde moet stry, sodat hulle
 nie kan triomfeer as hulle nie die moeilikhede van die stryd oorwin het A 256
 en die oorwinning behaal het nie.

Verder is daar 'n tweede rede, naamlik dat ons in hierdie lewe deur
 70 verskeie weldade die soetheid van God se goedertierenheid begin
 smaak, sodat ons hoop en verlange om die volle openbaring daarvan te
 begeer opgeskerp kan word. Wanneer dit vasgestel is dat die lewe op
 aarde 'n gawe van God se goedertierenheid is waaraan ons gedagtig en
 waarvoor ons dankbaar moet wees omdat ons so aan Hom verbind is, dan
 75 sal ons, soos dit hoort, so ver kom om oor die uiters ellendige toestand
 van hierdie wêreld na te dink om ons van die uitermatige begeerte na
 die wêreld los te maak. Soos ons gesê het, is ons spontaan en van nature
 tot hierdie begeerte geneig.

4. *Gelowiges se dink en doen moet eerder op die lewe hierna toegespits wees*

Verder moet alles wat uit ons verdraaide liefde vir die wêreld wegge-
 neem word, by ons verlange na 'n beter lewe bykom. Ek erken in elk ge-
 val dat die mense wat die opvatting gehuldig het dat dit die beste is om
 nie gebore te word nie en dat die naasbeste is om so gou moontlik te

- 5 sterf,⁷ 'n baie ware gevoel gehad het.⁸ Want wat kon hulle⁹ in die lewe raaksien anders as onheil en walglikheid, omdat hulle van God se lig en die ware godsdiens verstoke was? Die mense wat oor die geboorte van hulle geliefdes gerou en getreur het maar hulle feestelik en met blydskap ter aarde bestel het,¹⁰ het ook nie redeloos gehandel nie. Maar
- 10 hulle het dit gedoen sonder om voordeel daaruit te put. Hulle was immers van die egte geloofsleer verstoke, en daarom kon hulle nie sien hoedat iets wat op sigself nie gelukkig en ook nie gewens is nie, vir os 174 godvrugtige mense ten goede verloop nie. Gevolglik het hulle beoorde- oc 526 ling hiervan in wanhoop geëindig.
- 15 Wanneer gelowiges hulle sterflike lewe takseer, moet hulle dus altyd hierdie doel voor oë hou, naamlik om hulle ten volle des te yweriger en vryer daarop toe te lê om na te dink oor die toekomstige en ewige lewe terwyl hulle besef dat die sterflike lewe op sigself niks anders as ellende is nie. Wanneer hulle sover kom om (die twee) te vergelyk, kan hulle
- 20 die sterflike lewe nie alleen onbesorg minag nie maar as dit met die ewige lewe vergelyk word, dit volkome verag en verwerp. Want as die hemel ons vaderland is, wat is (die lewe) op aarde anders as ballingskap?¹¹ As die verhuising uit die wêreld toetrede tot die lewe is, wat is die wêreld dan anders as 'n graf? Wat beteken ons verblyf op die wêreld
- 25 anders as om in die dood gedompel te wees? As die bevryding uit ons liggaam beteken om volle vryheid te bekom, wat is ons liggaam dan anders as 'n tronk? As dit die hoogste geluksaligheid is om God se teenwoordigheid te geniet, is dit tog seker ellendig om daarsonder te wees of hoe? Totdat ons uit die wêreld uitgaan, woon ons tog van die
- 30 Here uit.¹²
- As ons lewe op aarde dus met die lewe in die hemel vergelyk word, kan daar geen twyfel daaroor wees dat ons dit maklik moet verag en vertrap nie.¹³ Ons moet die lewe op aarde sekerlik nooit haat nie, behalwe in so verre dit ons aan die sonde onderhewig hou, hoewel ons selfs nie eens
- 35 die haat op die lewe self moet omkeer nie. Hoe dit ook al daarmee gesteld is, betaam dit ons nogtans om so 'n afkeer daarin te hê en dit so te haat dat ons ook bereid is om na die goëddunke van die Here daarin te

⁷ Vgl. Theognis, *Eleg.* 425 - 428 (LCL Griekse elegieë 1:280 e.v.); Cicero, *Tusc. disp.* 1.47 - 48.113 e.v. (LCL 136 e.v.); Herodotus, *Hist.* 1.31 (LCL 1:34 e.v.); Sophokles, *Oedip. Col.* Jebb 1903:44; *Eccl.* 4:2 e.v. (Vg. 2:989) en Seneca, *De consolatione ad Marciam* 22.4 (LCL *Moral essays* 2:78).

⁸ Fr. 1541 e.v.: + *selon leur sens humain* (Benoit 3:193).

⁹ Fr. 1541 e.v.: *Car veu qu'ils estoient Payens* (Benoit 3:193).

¹⁰ Vgl. Cicero, *Tusc. disp.* 1.48.115 (LCL 138 e.v.) wat Euripides se *In Cresponte*, fragm. 449 in Latyn weergee.

¹¹ Fr. 1551 e.v.: *qu'un passage en terre estrange? et selon qu'elle nous est maudite pour le péché, un exil mesme et bannissement?* (Benoit 3:193).

¹² Marg. 2. *Cor.* 5.b.6. Vgl. ook verse 7 - 9 en OC 50:62 - 65.

¹³ Fr. 1541 e.v.: *quasi estimée comme fiente* (Benoit 3:193).

bly ten spyte daarvan dat ons na die einde daarvan smag, sodat ons afkeer daarin ver weg van 'n gemor en ongeduld af is. Want dié lewe is soos 'n
 40 wagpos waarin die Here ons geplaas het, en ons moet dit oppas totdat Hy ons terugroep. Paulus betreur wel sy lot omdat hy langer as wat hy gewens het, deur die bande van sy liggaam vasgeknel is, en hy slaak 'n versugting van vurige verlange om daarvan verlos te word.¹⁴ Hy verklaar egter nietemin dat hy gereed is vir beide om God se bevel te gehoor-
 45 saam,¹⁵ want hy erken dat hy dit aan God verskuldig is om sy Naam òf deur sy dood òf sy lewe te verheerlik¹⁶ en dat dit God toekom om te besluit wat die meeste tot sy heerlijkheid bydra. As ons dus vir die Here moet lewe en sterwe, moet ons die perk van ons dood en lewe aan sy oordeel oorlaat, maar dan so dat ons die dood hartstogtelik sal begeer en
 50 voortdurend besig sal wees om daaroor na te dink; dat ons hierdie lewe sal verag as ons dit met die toekomstige onsterflikheid vergelyk en dat ons ook daarna sal smag om dit vanweë die slawerny daarvan aan die sonde te laat vaar wanneer dit die Here behaag.

OC 175

5. *In die lig hiervan is daar geen grond vir die vrees vir die dood nie*

Dit is egter monsteragtig dat baie mense wat daarop roem dat hulle Christene is, in plaas daarvan om na die dood te verlang deur so 'n groot vrees daarvoor vasgevang is dat hulle sidder sodra die dood vermeld word - net asof dit 'n algeheel onheilspellende ongelukkige gebeurtenis
 5 is. Dit is wel nie verbasend as die natuurlike gevoel in ons terugdeins as ons van ons ontbinding hoor nie. Maar dit is ondraaglik dat daar in 'n Christen se hart geen lig van godsvrug voorkom om hierdie vrees, wat dit ook al is, met groter vertroosting te oorwin en te onderdruk nie. Want as ons daaroor nadink dat hierdie onstandvastige, gebrekkige, bedorwe,
 10 verganklike, uitgeteerde en verrotte tentwoning van ons liggaam ontbind word om in die stewige, volmaakte, onbederfbare - kortom: uiteindelik in die hemelse heerlijkheid verander te word, sal ons geloof ons dan nie dwing om vurig iets te begeer wat ons natuur vrees nie? As ons daaroor nadink dat ons deur die dood uit ballingskap teruggeroep
 15 word om ons vaderland - en dit 'n hemelse vaderland - te bewoon, sal ons dan geen troos daaruit haal nie?¹⁷

OC 527

“Maar daar is niks wat nie streef om te bly voortbestaan nie,” sou iemand beswaar kon aanteken.¹⁸ Ek erken dit inderdaad, en ek verklaar dat ons

¹⁴ Marg. Rom. 7.d.24. Vgl. OC 49:134 - 135.

¹⁵ Marg. Philip. 1.d.23. Vgl. OC 52:18 - 19.

¹⁶ Vgl. Rom. 14:7 - 9 (OC 49:261 - 262).

¹⁷ Vgl. Calvin se kommentaar oor 2 Kor. 5:8 en sy brief aan Richebourg by geleentheid van die afsterwe van sy seun Ep. 295 (OC 11:191, 193).

¹⁸ Fr. 1541 e.v.: *Mais quelcun obiettera* (Benoit 3:194).

